

Подільського природно-господарського району, тому всі результати та матеріали можна екстраполювати і на інші прилеглі райони.

Матеріали цієї роботи висвітлюють ряд природних особливостей розвитку Красилівщини, зокрема, її топологічне положення, геологічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, ґрунти, рослинний та тваринний світ. Значна увага приділяється охороні природно-ресурсного потенціалу цієї території, детального дослідження розвитку заповідної справи та можливих шляхів оптимізації охорони природи.

Географічні дані та історична довідка

Красилівський район розташований у центральній частині Хмельницької області. Має зручне географічне положення. Через східну частину району та через північно-східну околицю його проходять залізничні гілки, загальною протяжністю 65 км, які підпорядковуються Південно-Західній залізниці. На Красилівщині досить розгалужена мережа автомобільних шляхів (понад 1000 км, з них біля 800 – з твердим покриттям).

Район лежить у межах Подільської височини, на північній її околиці. Поверхня – підвищена хвиляста лесова рівнина. Найбільш підвищена частина нашого району – південна (висоти до 380 м над рівнем моря). Територія Красилівського району досить неоднорідна за геологічною будовою, рельєфом, рослинним світом, водами та ґрунтами. Саме тому окремі його частини відносять до різних природно-територіальних комплексів – сучасних річкових долин та лісових горбисто-балочних височин. Територія Красилівщини входить до лісостепового типу ландшафтів. Район розташований в першій агрокліматичній зоні (вологій, помірно теплій). В районі досить широка сітка річок, струмків, ставків.

Межує з 5 районами – Ізяславським, Старокостянтинівським, Хмельницьким, Теофіпольським, Волочеським.

Красилівський район утворений на території ліквідованих на ту дату Красилівської, Кузьминської та Чернелівської волостей. З 9 лютого 1931 року до лютого 1935 року Красилівський район був приєднаний до Антонінського, вдруге був зареєстрований як Красилівський район з 26 лютого 1935 року. З 22 вересня 1937 року Красилівський район у складі Хмельницької області.

У 1959 році до складу Красилівського району ввійшло 14 поселень ліквідованого Базалійського району, а в 1963 році Красилівський район розширив свою територію майже у 3 рази за рахунок населених пунктів розформованих Антонінського, Ружичанського, Черноострівського районів та Лезневого Хмельницької міської ради.

Остаточно сформувалась територія сучасного району в ході адміністративно-територіальної реформи у 1965 році. До його складу входить 1 місто, 1 селище міського типу, 93 сільських населених пункти.

Красилівський район розміщений на північний схід від географічного центру Хмельницької області. Знаходячись в її центральній частині він є типовим для усього центрального Поділля. Цей край із значним природно-ресурсним потенціалом на базі земельних, водних, лісових та рекреаційних ресурсів, що досі повністю не використовуються на 100 відсотків, а тому має значні перспективи для підвищення ефективності його використання.

В районі сприятливі агро-кліматичні та агро-ґрунтові умови для розвитку туристичного господарства. Мінеральні ресурси представлені в Красилівському районі запасами гранітів, вапняків, глин, сапонінів, апатитів і графітів. Не всі з них досі залучені в процес матеріального виробництва і в основному використовуються для потреб місцевої промисловості. Лісові ресурси краю мають переважно ґрунто-захисне водоохоронне та рекреаційне значення.

Важливою є проблема збереження довкілля від зростаючого антропогенного навантаження. Розгляд усіх аспектів проблеми забруднення навколишнього середовища стосується, в першу чергу, міста Старокостянтин, на яке припадає найбільша частка забруднень в межах району. Вся територія району потребує подальших заходів по оптимізації природокористуванні, особливо земельного та водного. Для збереження природи рідного краю слід розробити науково обґрунтовану територіальну комплексну схему охорони природи. Це дозволить покращити екологічну ситуацію, створити відповідні умови для розвитку туризму і рекреації в регіоні, що в свою чергу стимулює соціально-економічний розвиток району.

Матеріали даної роботи являють собою комплексний огляд всіх компонентів природи даного краю, а тому заслуговують на повне і всебічне використання навчальному процесі.

Янець Н.

Науковий керівник – доц. Царик П. Л.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Хмельницька область - один із регіонів України, що славиться своєю природою, історичними місцями, фортецями, архітектурними комплексами поміщицьких садиб тощо.

Частина з них включені до туристсько-екскурсійних маршрутів як місцевого, так і загальнодержавного значення. Та поряд з цим Хмельниччина має ще чималий список різноманітних об'єктів, які могли б зацікавити гостей та мешканців області, сприяти активному відпочинку і пізнанню історії краю. Вибір даної теми обґрунтований підвищеним інтересом до Хмельницької області. Так як Україна довгий час була закритою державою, то виключена можливість відвідання цієї країни провокувала більший інтерес до неї з боку туристів. У даний момент, коли Україна завдяки Євро – 2012 стала

популярною на світовому ринку, виявився її багатющий туристський потенціал, який зацікавив багатьох людей. Хмельниччина - це унікальний край який поєднує в собі неповторну природу і стародавню культуру. Слідуючи з цього можна зазначити, що дана територія є цікавою темою для магістерської, через яку можна відобразити перспективи розвитку Хмельницької області.

Метою магістерської роботи є вивчення Хмельниччини, як об'єкта рекреаційного показу.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

Розгляд туристського потенціалу області, визначення її основних ресурсів, що сприяють розвитку туризму, і можливе їх застосування.

Аналіз інфраструктури області: вивчення особливостей інфраструктури, оцінка загального її стану.

Визначення сучасного стану туризму в Хмельницькій області

Визначення майбутнього стану туризму в регіоні, її перспективи.

Рішення даних завдань буде проводитися за допомогою залучення енциклопедичної літератури, дослідницьких матеріалів, журналів, путівників, інтернету та інших довідкових матеріалів, що сприяють проведенню повного аналізу даної країни.

Об'єктом роботи є Хмельницька область.

Предмет магістерської роботи – Хмельниччина, як рекреаційний комплекс.

Туризм являє собою систему відносин і явищ, які є результатом використання людиною свого вільного часу і пов'язані з її переміщенням між місцем постійного проживання і місцем проведення дозвілля.

Туризм стає дедалі прибутковішою галуззю економіки і набуває все відчутнішого значення для господарства як окремих країн, так і цілих регіонів. Масштаб і стабільність темпів зростання перетворюють туризм на одну з пріоритетних галузей. Міжнародні туристські прибуття в 2013 році вирости на 5%, досягнувши рекордних 1087 млн прибуттів, у відповідності з останніми даними міжнародного туризму (ЮНВТО Барометра). Незважаючи на глобальні економічні проблеми, міжнародні результати туризму були значно вищими за очікування, з додатковими 52 млн. іноземних туристів, що подорожують по світу в 2013 році. Для 2014 року, ЮНВТО прогнозує 4% до 4,5% зростання - знову ж, вище довгострокових прогнозів.

Місце України у світовому туристичному процесі визначається культурно-пізнавальним, екологічним, спортивно-оздоровчим напрямками туризму. Пріоритетні напрями розвитку туризму в Україні базуються на природних ресурсах, природно-заповідному фонді і культурно-історичних пам'ятках. Найбільш поширеним видом туризму є культурно-пізнавальний, основна мета якого є ознайомлення туристів з природою, культурно-історичним надбанням і сучасним життям країни. Одним із перспективних напрямів розвитку туризму в Україні і в усьому світі є екологічний туризм, що передбачає тісні взаємовідносини з природним середовищем паралельно з еколого-просвітницьким і виховним впливом. Значний практичний досвід має в нашій країні спортивно-оздоровчий туризм. Пік його популярності припав на 60-70-і роки ХХ ст. В цей період створено його основне інфраструктурне забезпечення і систему підготовки кадрів. Цей напрям теж передбачає безпосередній зв'язок з природою і орієнтований на активні форми організації дозвілля.

Активізація діяльності туристичної сфери забезпечується наявністю розвиненої індустрії туризму, створенням ринку туристичних послуг, забезпеченням галузі кваліфікованими кадрами.

Основним ринковим продуктом у туризмі є тури - спеціально розроблені програми в комплексі з системою заходів для їх реалізації, спрямовані на задоволення мети відпочинку.

Сьогодні особливо зростає значення регіональної туристичної політики. Одним з регіонів перспективного розвитку туризму в нашій країні є Хмельниччина. Це пояснюється вигідними особливостями її географічного розташування, сприятливим кліматом, багатством природно-ресурсного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалу. Основними завданнями розвитку туризму на Хмельниччині є формування туристично-рекреаційного комплексу, який задовольняв би потреби населення в санаторно-курортному лікуванні, відпочинку і туризмі; формування ринку конкурентноздатних на міжнародному рівні рекреаційних послуг на основі ефективного використання наявних природних і культурно-історичних ресурсів з одночасним збереженням екології, залучення максимальної кількості туристів на територію області, збільшення обсягів надходження коштів, в тому числі валютних, до місцевих бюджетів, збереження чистоти природного середовища та охорона рекреаційних ресурсів області Хмельниччина має величезні природні ресурси для динамічного розвитку туристсько-екскурсійних послуг. На її території зосереджена значна кількість пам'яток природи, державних заказників, історико-культурних пам'ятників, добре розвинута транспортна мережа. Найбільш приваблює туристів – Національний природний парк "Подільські Товтри" площею 261 тис. га. Тут зберігається 60 видів рослин і 80 видів птахів, тварин і комах, що занесені до Червоної книги України. Флора парку становить одну третину від загального складу національних парків України, а фауна – одну п'яту частину фауни нашої країни.

На території Національного природного парку "Подільські Товтри" розташована одна з найкрасивіших карстових печер "Атлантида". Привертають увагу визначні об'єкти природи – "Кармелюкова гора", Пановецька дача, "Манівецька дача", Михайлівський парк, Кам'янець-Подільський ботанічний сад. На півдні парку розташований один з популярніших об'єктів туристського показу – місто Кам'янець-Подільський, на базі якого створено Національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець". Тут розміщено 168 пам'яток архітектури, в тому числі комплекс споруд фортеці.

Проте туристичні можливості не вичерпуються тільки територією Національного природного парку "Подільські Товтри" і м. Кам'янець-Подільським. Хмельниччина належить до тих регіонів України, де формується український етнос. На території нашої області знаходяться відомі археологічні пам'ятки, зокрема, трипільське поселення в Луці Врублевецькій, широко знанні літописні міста періоду Київської Русі

– Меджибіж, Ізяслав, Полонне, а також міста Болохівської землі – Божок Деражнянського і Губин Старокостянтинівського районів, городище біля села Теліженець Старосинявського району. Досить відомий та притягує туристів Бакотський скельний монастир, заснування якого відносять до 1025 року. Мальовничу природу та багату історію має немало міст і селищ нашої області. Серед них потрібно назвати такі, як Ізяслав, Полонне, Сатанов, Старокостянтинів, Шепетівка, Славута та інші.

Отже, поєднання ландшафтних і історико-культурних ресурсів на території Хмельницької області створює необхідні передумови для активізації розвитку туризму. Крім цього Хмельниччина характеризується відносно невисокою концентрацією промисловості, порівняно сприятливою екологічною ситуацією і значним потенціалом рекреаційних ресурсів.

В області протягом останніх років втілюється в життя програма розвитку туризму і курортів. За останні роки в області проведено оновлення курорту Сатанів, реставрація і ремонт архітектурних комплексів. Але, як в Україні в цілому, так і на Хмельниччині, обсяги бюджетного фінансування розвитку, оновлення і підтримки історико-культурних центрів недостатні для проведення масштабних програм.

Серед туристичних центрів Хмельниччини особливо слід виділити Кам'янець-Подільський, місцева влада якого проводить досить активну туристичну політику, встановлюючи мету до 2020 року довести кількість відвідувачів міста до мільйона туристів. Туристичний потенціал Кам'янець-Подільського активно просувається на ринок за допомогою різних каналів і засобів. На свято туризму у місто над Смотричем приїхали понад 150 представників туристичних фірм, інформаційно-туристичних центрів, центральних та регіональних ЗМІ Криму, Львівської, Миколаївської, Вінницької та інших областей. У програмі відкриття туристичного сезону-2010 проводилась демонстрація туристичних принад, круглий стіл "Туристичні можливості Кам'янець-Подільського регіону", виставки продажі ремісних виробів, фотовиставки тощо. Сьогодні Кам'янець-Подільський щорічно відвідує 220–240 тис. туристів і це є результатом активної маркетингової політики регіону, нажалі про інші туристичні центри Хмельниччини цього сказати не можна.

Отже, для підвищення ефективності туристичної політики на Хмельниччині необхідно посилити її маркетингову компоненту, що можна зробити шляхом поширення наступних маркетингових заходів:

- проведення маркетингового дослідження туристичного ринку Хмельниччині з метою оцінки її рекреаційно-туристичного потенціалу і визначення найпривабливіших для вітчизняних та іноземних туристів туристично-рекреаційних пропозицій;

- створення або відновлення технічних, інформаційних та сервісних умов для реалізації визначених туристично-рекреаційних пропозицій на рівні міжнародних стандартів;

- розробка нових туристичних маршрутів міжнародного значення по території Хмельниччини з урахуванням потреб та інтересів приїжджаючих гостей і потенціалу туристичних ресурсів області із подальшим представленням нових турів на міжнародних туристичних виставках і поданням комерційних пропозицій провідним туроператорам України, Європи і світу;

- створення регіональної інформаційної інфраструктури туристичного бізнесу, яка б органічно доповнювала загальнонаціональну і надавала гостям Хмельниччини, а також зацікавленим особам більші можливості щодо пошуку інформації, бронювання та резервування туристичних послуг, збору та обробки статистичної інформації про розвиток туристичного бізнесу у регіоні;

- створення, підтримка діючого і постійне поновлення веб-сайту з туристичними пропозиціями Хмельниччини;

- створення електронних інформаційних довідників з переліком існуючих туристичних фірм у регіоні, туристичних маршрутів, їх транспортним забезпеченням і вартістю;

- розробка і проведення регулярних рекламних кампаній у ЗМІ для поширення інформації та популяризації найпривабливіших туристично-рекреаційних пропозицій регіону із застосуванням національних і місцевих каналів телебачення, а також каналів, де розміщується реклама країн та найцікавіших туристичних маршрутів: travel channel, CNN, Eurosport та ін.;

- заохочення туристичних фірм та курортно-оздоровчих закладів області до розробки тематичних стендів, присвячених найпривабливішим туристично-рекреаційним пропозиціям і туристичним маршрутам, для їх подальшого представлення у національних і міжнародних туристичних виставках;

- проведення регіональних ярмарок, конференцій, семінарів, презентацій, присвячених проблемам розвитку туристичного бізнесу;

- розробка різноманітних інформаційно-рекламних матеріалів про туристичні маршрути та поширення їх на вітчизняному і міжнародному туристичному ринку (на вітчизняному ринку – через провідні туристичні фірми; на міжнародному ринку – через туристичні представництва України за кордоном, які вже відкриті чи незабаром будуть відкриті при консульствах у різних країнах Європи і світу).

Таким чином, Хмельниччина є одним з перспективніших туристичних регіонів України. Необхідною умовою для ефективного розвитку туризму на Хмельниччині є створення системи регіональної координації діяльності різних організацій, від яких залежить якість туристичних послуг та реалізація активної туристичної політики. Динамічність розвитку туристичної галузі на Хмельниччині можна забезпечити за рахунок поширення і впровадження нових видів туристичних послуг. Пріоритетними для Хмельниччини є оздоровчий туризм (відпочинок та лікування на курортах області), екологічний туризм, пізнавальний, а також тури вихідного дня.

Впровадження нових екскурсійних маршрутів, пошук ефективних форм поєднання різних видів туризму (наприклад, екологічного туризму з природо-пізнавальним, сільським і мисливським та ін.) сприятиме подальшому розвитку туризму на Хмельниччині.

Для формування позитивного сприйняття Хмельниччини як привабливого туристичного регіону потрібні значні маркетингові зусилля, які необхідно спрямувати на вдосконалення системи інформаційного

забезпечення, поглиблення маркетингових досліджень в сфері туризму, стимулювання розвитку інфраструктури туризму шляхом залучення вітчизняних і іноземних інвестицій для реконструкції, будівництва туристичних об'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилишин І. П. Туризм України: проблеми і перспективи. -К., 1994.
2. Герасименко ВТ. Основы туристического бизнеса. - Одесса, 1997.
3. Державна програма розвитку туризму в Україні до 2015 року. -Київ, 2002.
4. <http://www.adm.km.ua/doc/doc77-3.pdf>

Файфурка З.

Науковий керівник – проф. Свинко Й. М.

ВІДОБРАЖЕННЯ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ УМОВ У ТОПОНІМАХ БЕРЕЖАНСЬКОГО ТА КОЗІВСЬКОГО РАЙОНІВ

Актуальність проблеми. На сучасному етапі розвитку демократичності в Україні важливим є вивчення нашої історії та культури. Надбання та традиції народу відбиваються у топонімах сіл та міст. Вивчення походження назв, їхній зв'язок із фізико-географічними умовами, де проживає населення, на сучасному етапі розвитку суспільства є досить актуальним. Щоб сформувавши загальну картину взаємозв'язку топонімів з фізико-географічними умовами потрібно провести регіональні та локальні вивчення. Це дає, у свою чергу, повне представлення про роль того чи іншого фактора у формуванні назв. Актуальність зумовлюється і практичною необхідністю узагальнення вітчизняного досвіду топонімо-географічних досліджень, здійснення цілісного комплексного топонімо-географічного забезпечення території, на якій протягом історичного часу в умовах різних географічних формацій склалася лише їй притаманна унікальна культура географічних назв, що потребує свого всебічного дослідження методами конструктивної географії. У цьому контексті нами вирішено охарактеризувати основні чинники та умови формування топонімів на території Бережанського та Козівського районів.

Аналіз досліджених публікацій. Питання топоніміки здавна були в колі інтересів як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Деякі з них, наприклад М.Ломоносов, О.Потебня, І.Бодуен-де-Куртене, у своїй мовознавчих дослідженнях спиралися на топонімічний матеріал; І.Срезневський, М.Максимович, М.Сумцов, О.Соболевський, О.Саліщев розглядали його як предмет окремого дослідження. Топонімами Тернопільщини та, зокрема, західної частини займалися такі вчені – Афанасьєв О. Є., Кришук М. М., Бучко Д. Г., Галас Д. Г., Гумецька Л. Л., Карпенко Ю. О. У багатьох вчених різні погляди на дослідження і класифікування топонімів, що пов'язане із різною інформацією про значення тих чи інших назв так, як вони не задокументовані.

Мета статті. Визначити провідні чинники, що формують топоніми регіону; охарактеризувати та проаналізувати основні види топонімів, їхнє територіальне розташування та взаємозв'язок із фізико-географічними умовами; провести топонімічне районування території.

Виклад основного матеріалу. Першою ознакою будь-якого географічного об'єкта є його назва. Тому в минулому назви ніколи не давалися випадково. Вони влучно відтворювали особливості природи тієї чи іншої місцевості, її природні багатства, а також економічні, історичні, культурні та побутові умови життя людей. Багато географічних назв збереглося з давніх часів. Тому топоніміка — це мова Землі, яка розповідає про свої багатства, історію, таємниці, щастя і горе народу.

Географічні назви складають характерну сукупність, яка описується міцними зв'язками, як внутрішніми (між власне назвами, словами, що утворюють назву) так і зовнішніми (зв'язки назви із природним середовищем, історичним минулим і соціально-культурним спадком). Сукупність географічних назв – топонімів – позначають словом топонімія, або географічна номенклатура, що окреслюється їхніми характерними особливостями: неоднорідністю та різночасовими рамками походження елементів назв, особливим місцем в мові (соціалізація), особливим відношенням носіїв мови до збереження одиниць номенклатурних реєстрів.

Особливого значення при топонімічних та краєзнавчих дослідженнях території набуває вивчення термінів, які часто використовуються при створенні географічних назв. Відмітимо і те, що оточуючі реалії (ландшафтні умови, економічний розвиток, соціальні та інші функції які виконує географічний об'єкт тощо) формують набір обов'язкових географічних термінів (апелативів) для кожної мови (не береться до уваги діалекти мови, тому що кількість термінів різко зростає та змінюється від діалекту до діалекту).

Географічну термінологію породжують і збагачують саме географічні умови, природне середовище, історія та специфіка матеріальної і духовної культури населення, специфіка його господарювання. Назва завжди обумовлена особливостями об'єкту називання, що реалізується через вибір конкретної, унікальної ознаки з багатьох різних, що його характеризують. Ознака обирається такою, якою на час іменування була найвиразнішою та найактуальнішою для колективу носіїв мови. Пошук ознаки географічного об'єкту для називання відбувається не тільки порівнянням ознак схожих об'єктів, але і обумовлений історично, бо в процес називання втручається досвід людей, які називають [2].

На території досліджуваного Бережанського та Козівського районів переважають топоніми, що відображають природні умови та мають фізико – географічний характер (Рис. 1).